

ASSIGNATURA: *Patrologia*
CODI: GHE02
CURS: A
NÚM. CRÈDITS ECTS: 4
PROFESSOR: Dr. Joaquin Blas

1.-DESCRIPCIÓ GENÉRICA DE L'ASSIGNATURA

La qüestió realment decisiva en el debat teològic es revela, cada cop més, com una pregunta sobre la correcta exegesi (cf. 2Pe 3,16). Quan es pot considerar que la fecunda pluralitat de lectures es corromp i esdevé una arbitrarietat il·legítima? El cànon bíblic i l'església volen configurar una sola realitat, la veritat de la presència de Crist Ressuscitat. Cada comunitat busca legitimar-se amb unes fonts determinades (la inspiració bíblica és també una inspiració encarnada), i els Pares s'adonen de com l'articulació harmònica dels textos revelats i la seva multiforme hermenèutica, és la condició de possibilitat per la catolicitat (comunió simfònica) de l'església.

No es pot anar més enllà de la superfície dels textos cristians antics sense conèixer les claus essencials del cristianisme: què és la Bíblia i com ha sorgit, quina és la gènesi de la seva divisió en dos Testaments, quines són les línies fonamentals del pensament teològic (especialment als seus inicis), quines implicacions morals i espirituals tenen els textos pels creients... Però tampoc es pot analitzar la producció literària del primer cristianisme si desconeixem les formes bàsiques de la literatura grega i llatina: el pares de l'església estudiaven a les escoles de l'imperi, llegien Virgili, Ciceró, Sèneca, Homer, Plató..., això sense contar els elements lexicosintàctics del siríac i el copte, pel que fa als textos patristics, i els hebreus, arameus, acàdics i ugarítics en referència als textos bíblics.

Aquesta assignatura pretén un tast de la multiforme atmosfera cultural on s'engendrà el pensament cristià, així com dels seus primers passos. La matriu on va prendre cos tant el text neotestamentari com les seves claus de lectura. El curs s'inicia amb un petit viatge, un intent d'aproximació fins a la cultura configurada pel temps i pel lloc on aquest pensament va veure la llum, continua amb un esbós, també molt ràpid, del pensament de les tres corrents teològiques on va arrelar per primer cop la reflexió cristiana: (gnosticisme, escola alexandrina i escola antioquena).

Enguany en què es commemoren els mil set-cents anys de la celebració del Concili de Nicea, no podem deixar de retre-li homenatge. El Concili de Nicea és la fita fundant de la teologia cristiana, ja que en ell s'aconsegueix configurar amb la matriu conceptual del pensament grecoromà, el misteri hebreu de la història de la salvació, la culminació de la qual és l'encarnació de Crist. El curs acabarà amb una mirada brevíssima sobre la producció cristiana en llengua àrab, més recent en el temps, però essencial a l'estudi que ens ocupa, perquè ha conservat tradicions teològiques dels primers segles cristians amb les quals el cristianisme occidental havia perdut ja el contacte.

L'assignatura combinarà les orientacions exposades a les classes amb l'anàlisi personal de l'alumne. La valoració d'ambdues dimensions conformarà l'avaluació de l'assignatura. La metodologia de treball, tal com correspon a una matèria universitària, serà l'estudi directe de la producció escrita (textos i autors), en traducció al català o castellà, però atents sempre als elements de la llengua original del text més decisius per la seva semàntica. Aquests elements es presentaran a classe, sense requerir especials coneixements previs de les llengües clàssiques o semítiques.

2.-PROGRAMA-TEMARI

INTRODUCCIÓ

Perspectiva de l'assignatura: patrologia? Patrística? Literatura? Literatura eclesiàstica? Literatura cristiana? Aportació teològica dels pares de l'església. Transmissió dels primers escrits cristians. Accés actual als textos patrístics: edicions científiques.

LA MATRIU DEL CRISTIANISME, CRESOL DE CULTURES

- Literatura jueva palestinenca intertestamentària.
- El judaisme hel·lenista.
- La Bíblia dels LXX.

ELS ORÍGENS DE LA TEOLOGIA

- El gnosticisme, el primer sistema teològic.
- La teologia de matriu alexandrina: Orígenes.
- La teologia de matriu asiàtica: Ireneu de Lió.
- El concili de Nicea, esdeveniment fundant de la teologia cristiana.
- La teologia en llengua llatina. Sant Agustí.
- Literatura àrab cristiana: literatura apòcrifa en àrab del Antic i del Nou Testament.

3.-BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- ARANDA PÉREZ, G – GARCÍA MARTÍNEZ, F. – PÉREZ FERNÁNDEZ, M., *Literatura judía intertestamentaria*. (Verbo Divino, Estella 1996).
- CULDAUT, F. (dir.), *En el origen de la palabra cristiana. Tradición y Escrituras en el siglo II* (Verbo Divino, Estella 1993).
- DI BERARDINO, A. (dir.), *Diccionario patrístico y de la antigüedad cristiana* (Sígueme, Salamanca 1991-1992).
- DI BERARDINO, A. – FEDALTO, G – SIMONETTI, M. (dirs.), *Literatura patrística* (San Pablo, Madrid 2010).
- DANIELOU, J – MARROU, H. I., *Nouvelle histoire de l'Église I. Des origines à Gregoire le Grand* (Seuil, Paris 1963).
- FERNÁNDEZ MARCOS, N., *Septuaginta : La Biblia griega de judíos y cristianos* (Sígueme, Salamanca 2008).
- GONZÁLEZ CASADO, P., *Introducción a la literatura árabe cristiana* (Sígueme, Salamanca 2017).
- KLIJN, A.F.J. – REININK, G.J., *Patristic evidence for Jewish-Christian Sects* (Leiden, Brill 1973).
- LAW, T. M., *Cuando Dios habló en griego. La Septuaginta y la formación de la Biblia cristiana* (Sígueme, Salamanca 2014).
- MATTEI, P., *Le christianisme antique de Jésus à Constantin* (Armand Colin, Paris 2008).
- MORESCHINI, C. – NORELLI, E., *Historia de la literatura cristiana antigua griega y latina. 2 vols.* (BAC, Madrid 2006.2007).
- MORESCHINI, C. – NORELLI, E., *PATROLOGÍA. Manual de literatura cristiana antigua griega y latina* (Sígueme, Salamanca 2009).
- NORELLI, E. – POUDERON, B., *Histoire de la littérature grecque chrétienne : des origines à 451. 2 vols.* (Les Belles Lettres, Paris 2016-2017).
- PENNA, R. , *Ambiente histórico-cultural de los orígenes del cristianismo* (Desclée, Bilbao 1994).
- SOTOMAYOR, M. – FERNÁNDEZ UBIÑA, J. (coords.), *Historia del cristianismo. Vol I. El mundo antiguo* (Trotta, Granada 2003).

TREBOLLE BARRERA, J., *La Biblia judía y la Biblia cristiana. Introducción a la historia de la Biblia* (Trotta, Madrid 1993).

VILLEY, L., *Orígenes, lector de la Escritura* (Verbo Divino, Estella 2000).

4.-SISTEMA D'AVUACIÓ

80% Prova escrita sobre algun dels aspectes desenvolupats al llarg de l'assignatura, amb possibilitat de consultar les notes de classe, sempre que no es facin servir dispositius electrònics.

20% Recensió breu (entorn d'una pàgina) d'un article i del capítol d'un llibre. Seran lliurats al llarg del curs. El termini de presentació de les recensions finalitzarà el dia de la prova escrita.